Kongshavn Fjordpark
- et marint kunnskapssenter

Prosjektets visjon er å skape Kongshavn Fjordpark, et marint kunnskapssenter med utgangspunkt i nærheten til fjorden, delta for Alnaelva, og den underliggende geologien. Fra dette utgangspunktet etableres et naturrom, en port til naturen, et gratis natur- og læringssenter for byens innbyggere og besøkende, og et ønske om å skape et sted forankret i sin kontekst. Fjordhuset er åpent for alle, for å undersøke, lese og lære, få kunnskap og erfaring om livet i Oslofjorden og naturen rett utenfor døra, men også bare for å henge. Huset skal fungere som en læringsarena hvor man kan utforske, utstille og utvikle. Et hus med lav terskel hvor alle er velkomne, med undervisning, verksteder, laboratorier, auditorium og kunstner- eller kontorfellesskap. Gjennom havnepromenaden og forbindelsen ut til øyene utforskes opplevelser koblet til Oslofjorden, og livet over og under vann.

Den samlede beredskapshavnen Kongshavn Nord vil fungere som en buffer mellom reell og visuell støy fra industrihavnen og fjordparken og Grønlikaia forøvrig. Takflatene benyttes strategisk for utviklingen av fjordparken som planteskole og dyrkningsareal.

Kongshavn Fjordpark vil på sikt kunne skape en kultur som kan øke kunnskapen rundt fjorden som økosystem, og på den måten bidra til bevaring og forbedring av fjordens helse. På samme måte som Oslomarka har et sterkt vern, både politisk og i befolkningen, ønsker vi det samme for Oslofjorden - den blå marka. Konseptet om et naturrom kommer fra det svenske “Naturrum”, en inngangsport til naturopplevelser og forståelse for landskapet man befinner seg i, med mål om kunnskapsdeling og økt motivasjon til å gå ut og utforske naturen også på egenhånd. Kongshavn Fjordpark vil kunne bli norges første naturrom, og et utgangspunkt for etablering av naturrom i de mange ulike økosystem som finnes landet rundt.

AART edit.

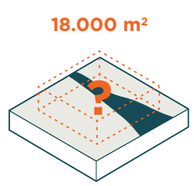

Kongshavn Fjordpark — nabolag under og over vann

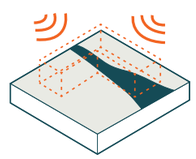
Prosjektets premisser

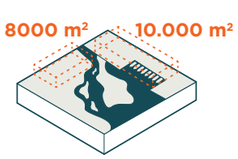

Dagens situasjon:
Prosjektområdet på 17 daa skal fungere som buffer mellom by og havn. Alnaelvas utløp til Oslofjorden.

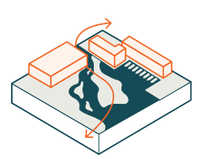

Området tilrettelegges for friområde og et bygningsvolum som understøtter friområdets funksjon, samt en beredskaphavn og tilhørende kontorbygg

Bygningsvolumer legges i randsonen av området for å skjerme mot støy og støv, dette frigir et område til park og havn.

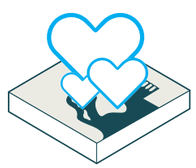

Fordeling av areal og bygningsvolum.
Etablering av et nytt elvedelta, en dike og beredskapshavn.

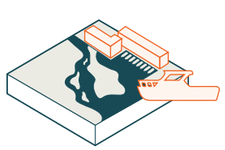

Forbindelser og videre kobling mot sør i buffersonen og mot Munkehagen/ Grønlikaia

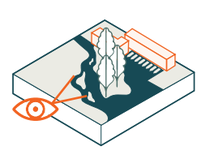
Plangrep

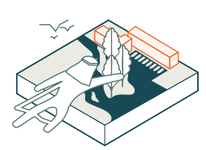
Blått hjerte for Oslofjorden

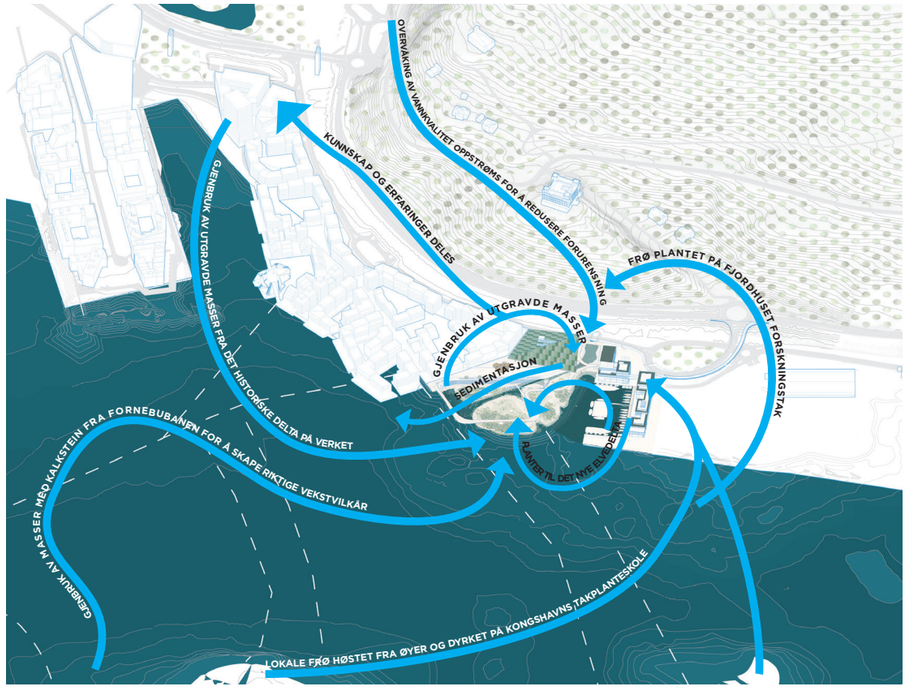
Funksjonell beredskapshavn

Friområde og park for byen, buffer mot havnen

Alna som Superhelt

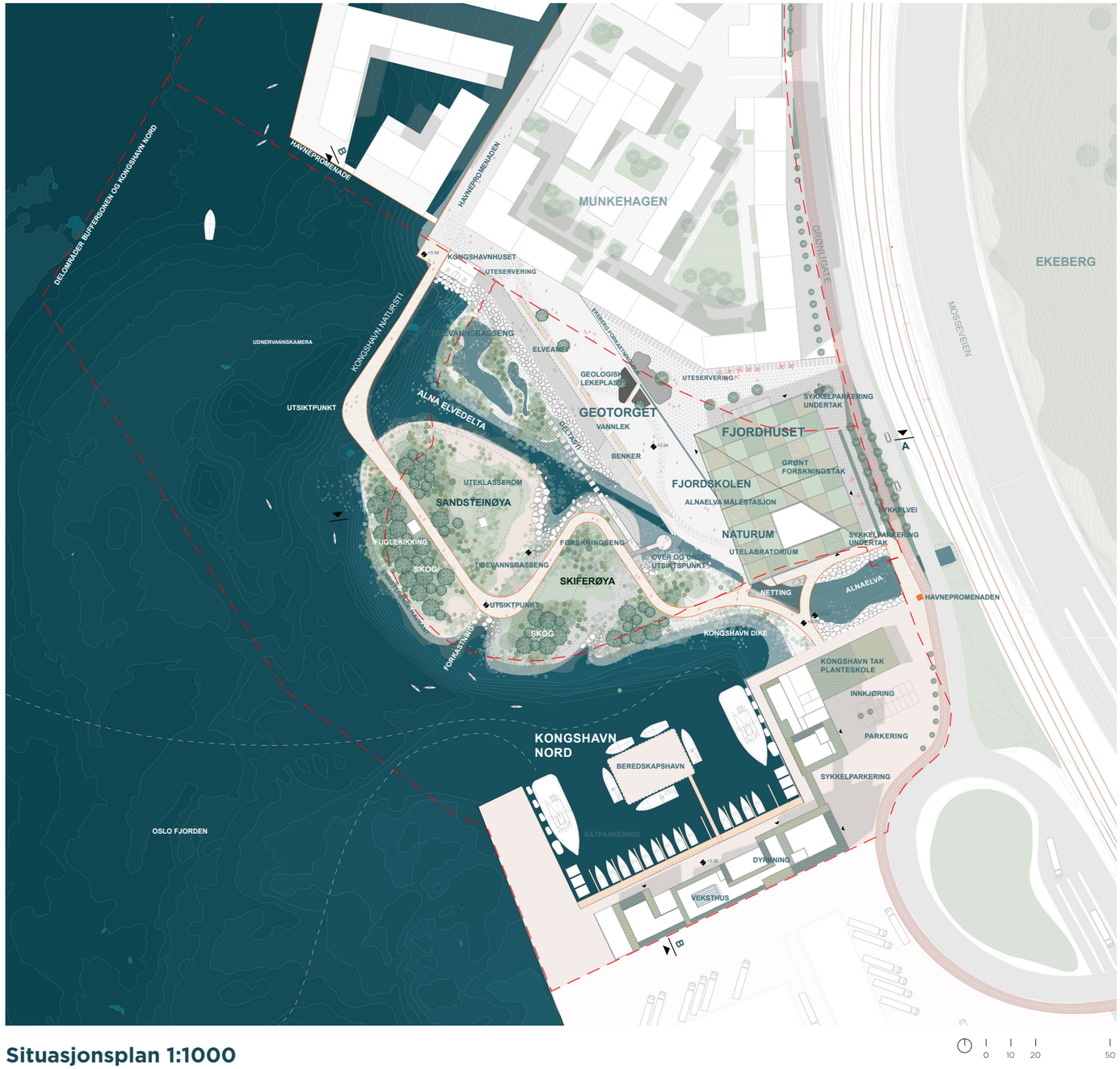

Sirkulærstrategi

Kongshavn Fjordpark vil ta utgangspunkt i de eksisterende ressursene langs Grønlikaia for å skape en park som bruker sirkulære prinsipper både for å styrke økologier og for å skape økonomiske skalafordeler i den fremtidige utviklingen av Grønlikaia.

Utformingen av landskapet er basert på eksisterende tilstand, og formgitt gjennom skjæring og fylling. Alle utgravde masser og materialer som ikke er forurenset vil bli gjenbrukt for å skape parkens nye topografi. Prosjektet foreslår gjennom skjæring å skape en ny elvekanal i terrenget, hvor de utgravde massene vil bli brukt til å skape en dike mot Kongshavn. Diken vil få flere funksjoner i området. Den vil lede vannet fra Alnaelva mot parken og slik på sikt kunne gjenskape et artsrikt elvedelta i parken. Den vil også omdirigere strømninger i elvemunningen som vil kunne gjøre det lettere å manøvrere i havna. Til slutt vil den også hindre sedimentasjon fra Alnaelva i havna, som vil redusere eller fjerne behovet for å mudre i havna, og dermed skape et bedre habitat for livet under vannflaten.

Prosjektområdet er lokalisert i et geologisk interessant hotspot. Utfordringen er å gjøre dette synlig i landskapet, og bruke geologien til å skape en kontekstuell identitet. Området består av tre geologiske delområder; et område med grå skifer og knollekalk i lagvis veksling, et område med kalkrik sandstein og et område med granittisk gneis. Øyene i landskapet er delt inn så de følger de underliggende geologiske forkastningene, og den samme logikken er benyttet på gulvet i det offentlige rommet langs havnepromenaden. Prosjektet foreslår å gjenbruke steinmasser fra utgravingen på Fornebu i forbindelse med Fornebubanen, et område som består av samme geologiske formasjoner som Grønlikaia. Kalkstein og skifer vil flyttes hit for å skape et konseptuelt, men unikt landskap på hver av de nyetablerte øyene.
Gjenbruk av masser fra Fornebu er ikke bare en sirkulær, identitetsbyggende og estetisk øvelse, men også et verktøy for å skape riktig alkaliske vekstforhold for etablering av stedegen vegetasjon på øyene. For å starte revegetasjon av øyene vil stedegent frømateriale hentes fra områder langs Oslofjorden med samme geologiske tilstand. En midlertidig planteskole foreslås etablert på takene på Kongshavn for lokal, stedegen planteproduksjon og utplanting på øynene både i byggefase og over tid. Taket på Fjordhuset foreslås som et grønt tak for forskning på bruk av stedegnet plantemateriale fra Oslofjorden i urban kontekst. I tillegg til å skape et godt utgangspunkt for økosystemets etablering, vil planteskolen og forskningstaket også sammen kunne skape et knutepunkt for kunnskap om beplantning i Oslofjordregionen.

Forvaltning av Alnaelva er nøkkelen til et vellykket elvedelta. Deltaet vil representere elvens tilstand, og dermed også byens omsorg for dens viktige vannveier. Alna har lenge lidd under dårlig forvaltning og forurensning. Kongshavn Fjordpark kan bli en katalysator for endring på dette området, og kunne gi positive synergieffekter oppover elven. Forslaget har gått bort i fra et rensesystem lokalisert nederst i elvemunningen. Dette basert både på at det er svært økonomisk kostbart, men først og fremst fordi det er til liten nytte så langt nedstrøms. I stedet foreslår prosjektet å ta i bruk enklere teknologi for å generere forvaltning og eierskap til elven. Små overvåkningsapparater kan plasseres oppstrøms langs elvens lengde, som sender informasjon til en målestasjon plassert i Fjordhuset tilgjengelig for besøkende. Ved å plassere målestasjoner nært industri og næringsarealer langs Alnaelva vil dette kunne skape et kunnskapsgrunnlag og en samling empiriske data på hva og hvilke aktører som er ansvarlige for utslipp i elva.

Situasjonsplan 1:1000

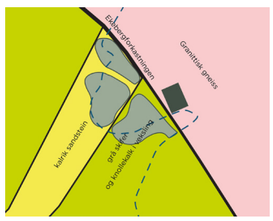
Landskapsstrategi

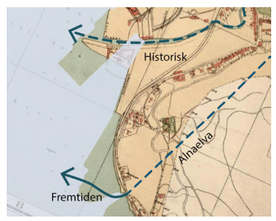
1. Oslofjorden som den nye "blå marka"

2. Grønlikaia som en del av parksystemet

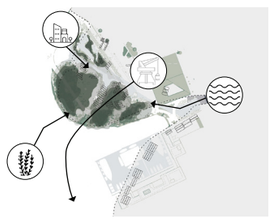

3. Geologi som viktig indentitetsskaper og logikk i landskapskonsept

4. Bruke landskapshistorien som et verktøy

5. Gi Alna elvemunningen tilbake!

5. Fra "Drossscape" til Landscape

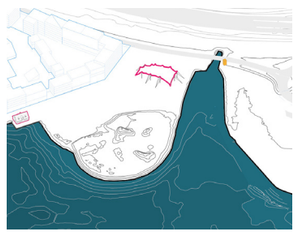

7. Tilpasningsdyktig og robust landskap og havn i dag og i fremtiden - redusere mudringsbehov, øke sedimentasjon og biodiversitet på riktig sted

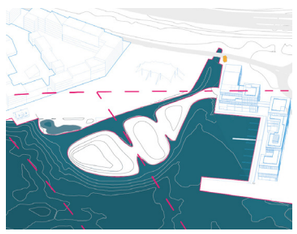

Konghavns Fjordpark på en vinterdag

Å skape et delta - faser

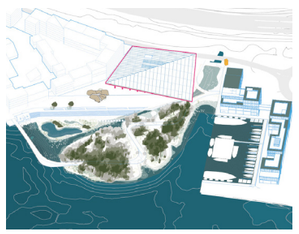
Etablering av kongshavnhuset og midlertidige programmer på tomten

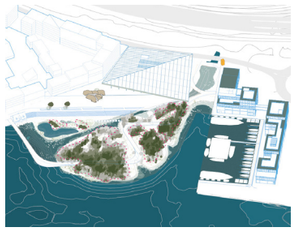
Formgi alnaelvas nye delta og havnen

Forbindelser mellom havnen, elvedeltaet og Grønlikaia

Etablering av Kunnskapssenteret Fjordhuset og etablering av vegetasjon over tid

Kongshavn Fjordpark for alle!

Losæter, Oslo. Kunstprosjekt og dyrkning
Foto: Linn Runeson

3KT, Oslo. Midlertidig bruk og arrangement
Foto: 3KT Instagram

Marint kunskapssenter & Ørensunds Naturrum Malmö. Rydding av fjorden. *Foto: Linn Runeson*

Oslo Trær, Oslo . Felles utplanting av trær.
FOTO NILS GELTING ANDRESEN/NORA FARSTADVOLL

NIVA - Overvåkning av tilstanden i Alnaelva
Foto: Benjamin Kupilas, NIVA

Fjordskolen, Oslo.
Foto: https://www.fjordskole.no/l/under-sjo/

Utvikling over tid

Prosjektområdet er i dag et "drosscape" - et glemt og forlatt industrilandskap. Området er ikke tilgjengelig, eller til bruk for befolkningen direkte, men har tidligere hatt en viktig rolle i byens økosystem. Stedets karakter må endres, og logikken må forankres i landskapet det befinner seg i. Denne endringen vil ikke skje over natten, eller kun gjennom programmering, men gjennom involvering av- og samarbeid med befolkningen og brukerne slik at stedet vil få en naturlig identitet som blir til over tid. Dette kan blant annet skje gjennom medvirkningsprosesser og implementering av midlertidig programmering.

Midlertidighet som verktøy
Midlertidige tiltak er raske å iverksette, enkle å endre, mindre kostnadskrevende, gir direkte respons og kan gi viktige innblikk i byutviklingssammenheng. Resultatet er målbart gjennom observasjon, og det er rom for å teste og evaluere konsepter før de virkelig store investeringene. Dette gir en større forutsigbarhet i videre planlegging.

Lansere tiltak fortløpende
I kongshavn Fjordpark kan vi sette i gang allerede i morgen. Midlertidig aktivitet kan også samhandle med de program vi planlegger å ha i fremtiden. Slik introduserer vi interesse som kan forankres i videre utvikling - evt. evaluere og redirigere om programmet ikke er på rett spor.

Strategiske midlertidige tiltak

Kongshavnhuset - ta eksisterende bygg i bruk
Etablering og oppbygging av Kongshavnhuset som et ikonisk utgangspunkt for utviklingen av hele Grønlikaia. Bygningen kan huse den nylig oppstartede Fjordskolen som vil få rollen som forvalter av området og kulturgenerator.

Midlertidlige tiltak i huset:
Aktiviteter koblet til fjordskolen, lek og idrett.
Arrangementer og temadager.
Utstilling for publikum av fremtidens Grønlikaia.
Medvirkningsaktiviteter i kobling til Grønlikaias utvikling over tid.

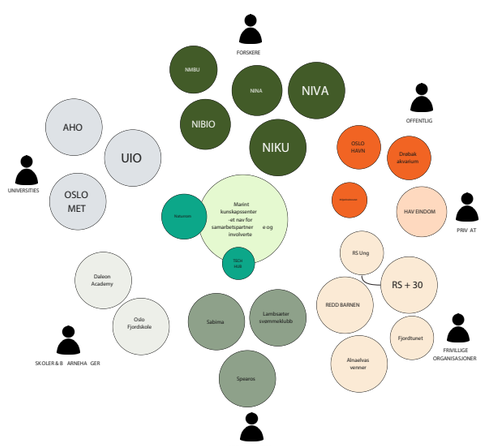
Naturrom - Skape en portal til Oslofjorden
Etablering av et naturrom i Kongshavnhuset basert på prinsipper og regelverk for "naturrum" hentet fra naturvardsverket i Sverige, som midlertidig lokasjon nå og under etablering av buffersonen og Fjordhuset.

Det midlertidige naturrommet kan arrangere aktiviteter koblet til formidling og kunnskap om landskapet, det kan for eksempel være temadag om forsøpling med felles opprydding langs fjordkanten.

Alnaelva overvåkningsstasjon
Etablering av en mindre teknologiavdeling i Kongshavnhuset, og i samarbeid med forskere, for eksempel NIVA, ta i bruk teknologi for å etablere overvåkning av elvas tilstand oppstrøms for å sikre et sunt og trygt miljø. Midlertidige tiltak: Utplassering av monitorer oppstrøms i Alnaelva. Arrangementer om forskning og vannkvalitet.

Geotorget - Skape buffersonen ved hjelp av publikum
Involvering av publikum i etablering av det nye landskapet i så stor grad som mulig. Prosjektområdet kan bli en kulturell manifestasjon av mennesker som sammen jobber med landskapet, og gjennom dette fysiske arbeidet vil en følelse av eierskap skapes gjennom minne og deltagelse. Dette trenger ikke å inkludere større jordarbeider, men man kan se for seg grupper som høster frø eller planter ut arter. 600 000 spadetak, et tak for hver innbygger, med jordmasser som flyttes rundt på området som en ikonisk aksjon i landskapsforming. Midlertidlige tiltak: Frøsankning og dyrkning av pluggplanter, ulike aktiviteter knyttet til landskapsforming.

Potensielle aktører som kan involveres for å skape Kongshavn Fjordpark og kunnskapssenter

Livet inn og ute i fjordhuset på en regnfull oktoberdag

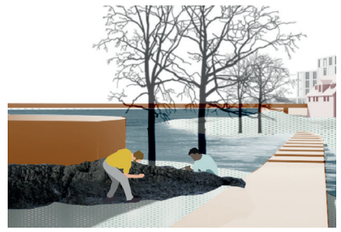
En dag i oktober

09:00 Besøk i Kongshavnshuset
- historisk bygg med moderne program, som for eksempel Fjordskolen

10:00 Utforskning på kongshavnsøyene
- menneskeskapte øyer for å lære og utforske det marine fjordlandskapet

11:00 Temadag om geologi på øyene
- Geovandring om oslofjordens unike geologiske historie

12:00 Barnas lunsj ved elvedeltaet
- Høsting og smakstest av spiselige vekster fra fjorden

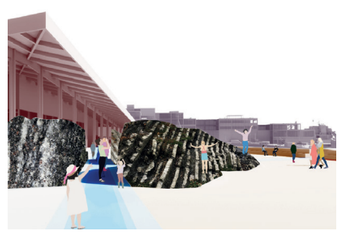
13:00 Se opp!
- Takvandring på Kongshavn

14:00 Under taket
- Ulike oppholdsareal under Fjordhusets store tak i regnværet. En gjeng gjør seg klar for snorkling i deltaet

15:00 Lære om livet undervann
- Kunnskapsformidling om livet i fjorden gjennom interaktive utstillinger tilpasset barn og unge i alle aldre

16:00 Geologisk forkastning
- Gå gjennom, klatre opp og lære om den geologiske forkastning, de ulike bergartene og hvordan de ble til

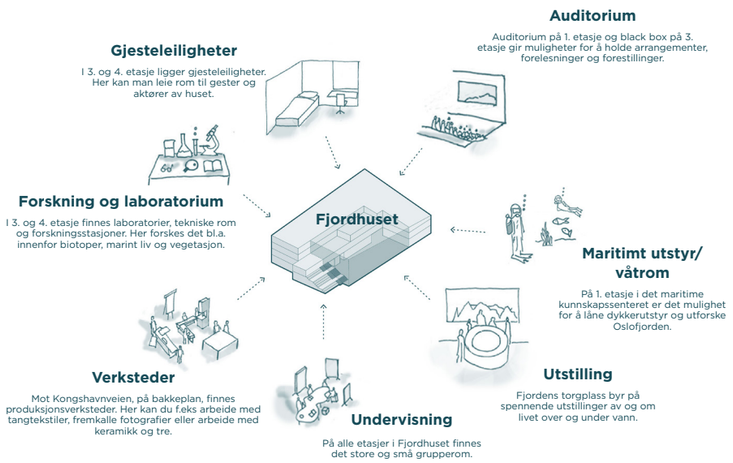

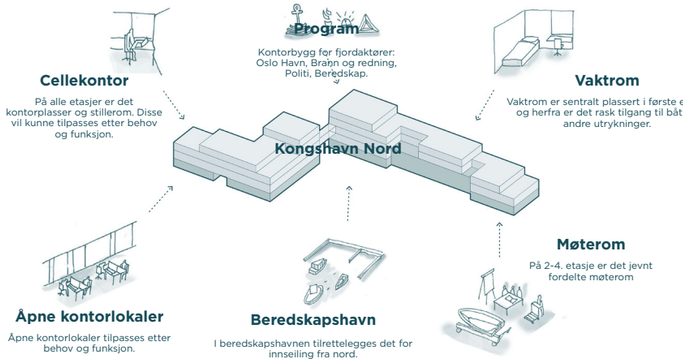
17:00 En pust i bakken
- Kaffe langs havnpromenaden med utsikt mot Alna elvedelta

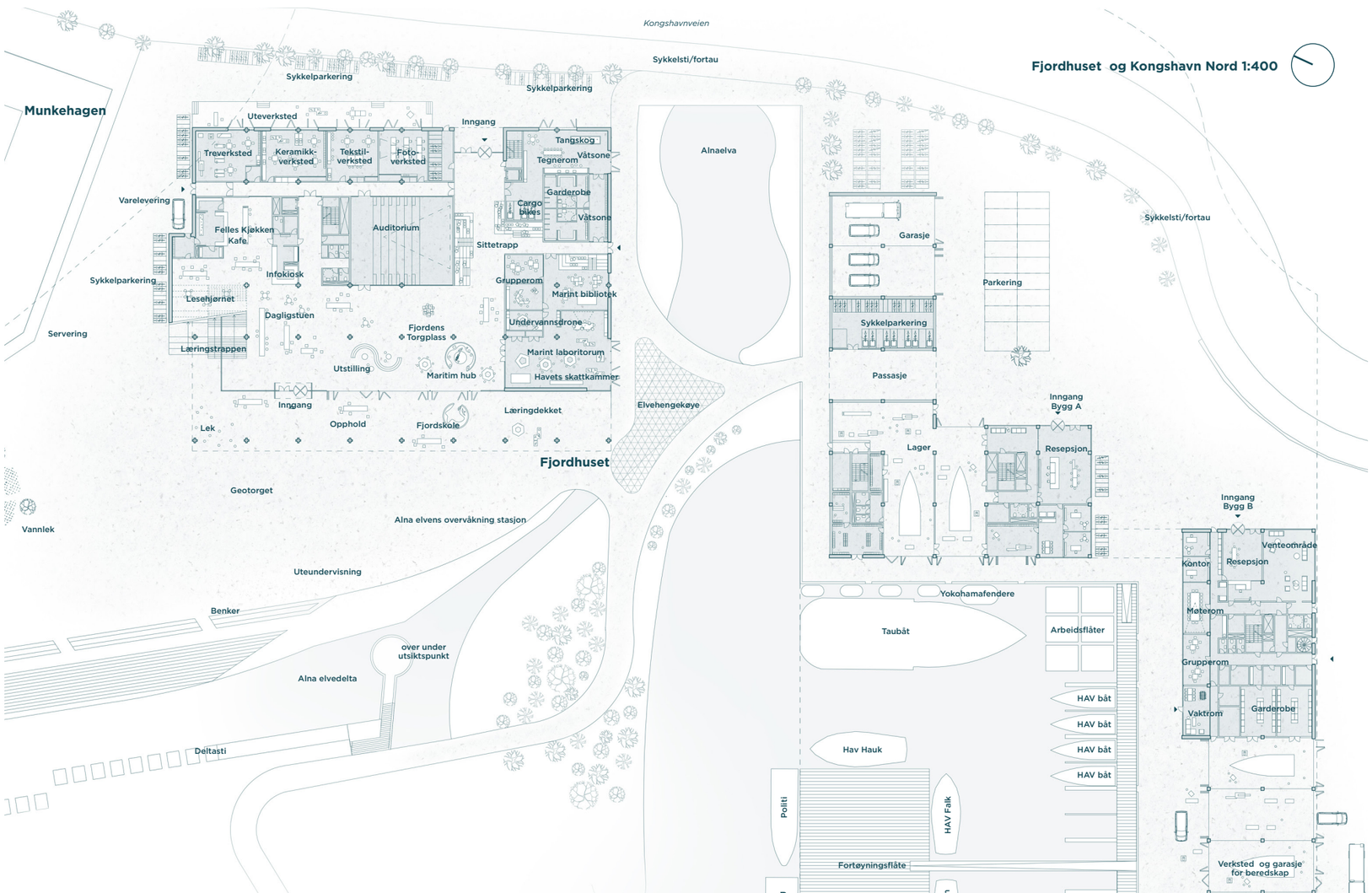

18:00 Sykkelturen hjem
- Turen går forbi verkstedene på Fjordhuset der man ser de ulike produksjonene som er i gang

Fjordhuset og Kongshavn nord

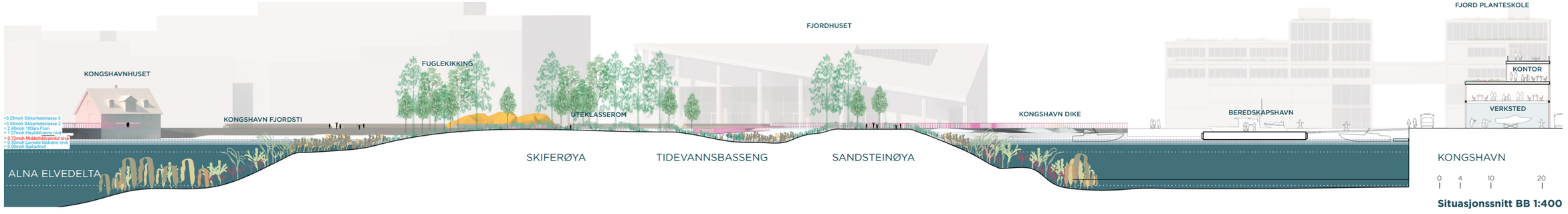

Fjordhuset Fjordhuset and Kongshavn Nord 1:400

Fjordhuset er et åpent og tilgjengelig marint kunnskapssenter. Her er det gratis å være, henge med venner, forske, lese og bli klokere på livet i Oslofjorden og naturen rett utenfor døren. Huset skal bli en læringsarena, hvor man kan utforske, utstille og utvikle. Det er et hus med lav terskel hvor alle er velkomne. Fjordhuset rommer alt fra fjordskole, verksteder, forskningslaboratorier, auditorium og kafe til kontorfellesskaper, gjesteleiligheter samt atelier for kunstnere.

På husets tak etableres et blågrønt forskningstak, der det forskes på lokale arter fra Oslofjordens flora. Her vil det være mulig å dyrke ulike arter i forskjellige parsellhager. Fjordhusets fasade er av CLT plater limtrebjelker. Bygningen foreslås konstruert rundt et grid på 8 x 8 meter. Dette gir bygget en fleksibilitet og tilpasningsdyktighet for fremtidens behov og endringer i innhold og program.

Kongshavn nord skal bli en samlede beredskapshavn som danner en rygg mot industrihavnen og vil fungere som en bakgrunn til det øvrige området på Grønlikaia.
Her forslåes et effektivt og fleksibelt kontor- og verkstedbygg og felles beredskapshavn. Uttrykningstid fra arbeid- og oppholdssoner, ned til garasjer og utstyrsområder samt ut til uttrykningsbåter er vektlagt. Kontor- og verkstedbygget består av et foreslått grid på 8 x 8 meter og er skalerbar med tanke på endringer av fremtidige behov. Bygget foreslås å få et industrielt utseende med fasader i zinkplater, et materiale som er motstandsdyktig for vær og vann, samt gjenbrukte stålelementer og betong. Fasadene vil varierer med tett felt/ åpen og gjennomsiktighet. På taket foreslås å beplantes med en variasjon av semi-intensive lokale plantearter, som krever lite vedlikehold, og flere intensive produksjonshager, som for eksempel kan åpnes for allmenheten som kan dyrke på taket.

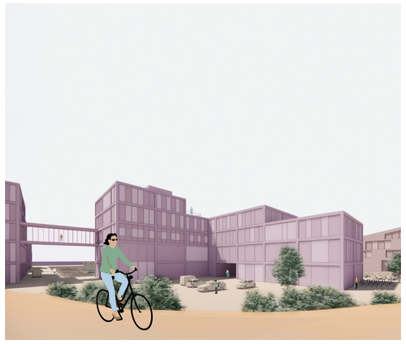

Situasjonssnitt BB 1:400

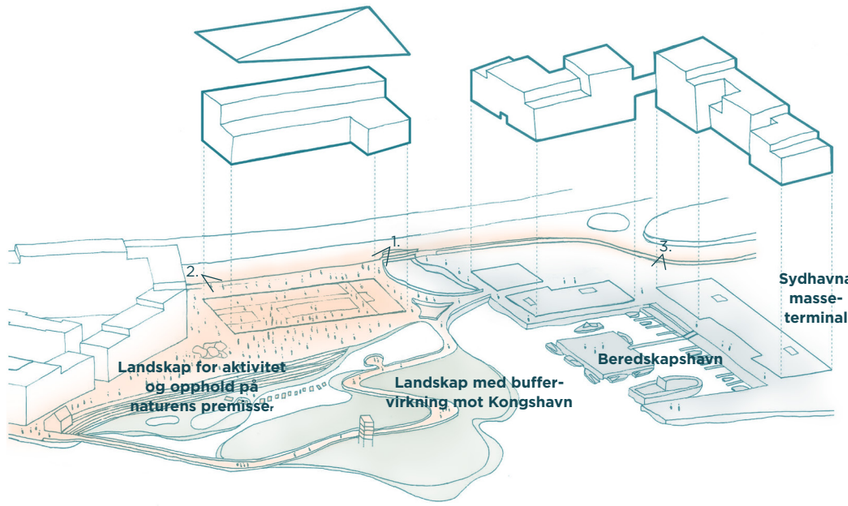
1. Med Fjordhusets plassering forlenges den bymessige strukturen i området. Fra broen over elven ser man inn til friområdet. Det er også her infrastukturen fra deltaet kobler seg til eksisterende gang- og sykkelforbindelser mot nord og sørover.

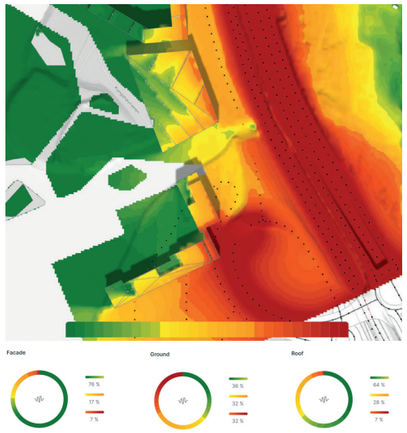
2. Fra Kongshavnveien er det inngang til Fjordhuset. Her ligger også produksjonsverksteder og det tilrettelegges for en aktiv og inviterende førsteetasje.

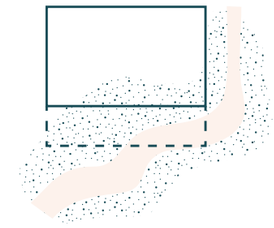
3. Den nye samlede beredskapstjenesten, Kongshavn nord, er delt i to bygg, men forbundet via en gangbro. Bygningenes plassering danner en rygg mot den kommende masseterminalen i sør og blir dermed en buffer til rekreasjonsarealene og boligbebyggelsen.

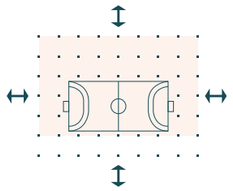

Støy Diagram fra Spacemaker

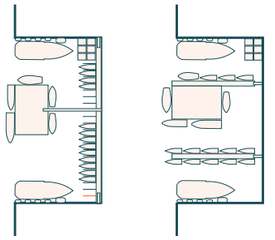

Fjordhuset og den nye beredskapstjenesten danner sammen en effektiv visuell og støyskjerm mot veien og den øvrige havneaktiviteten i sør.

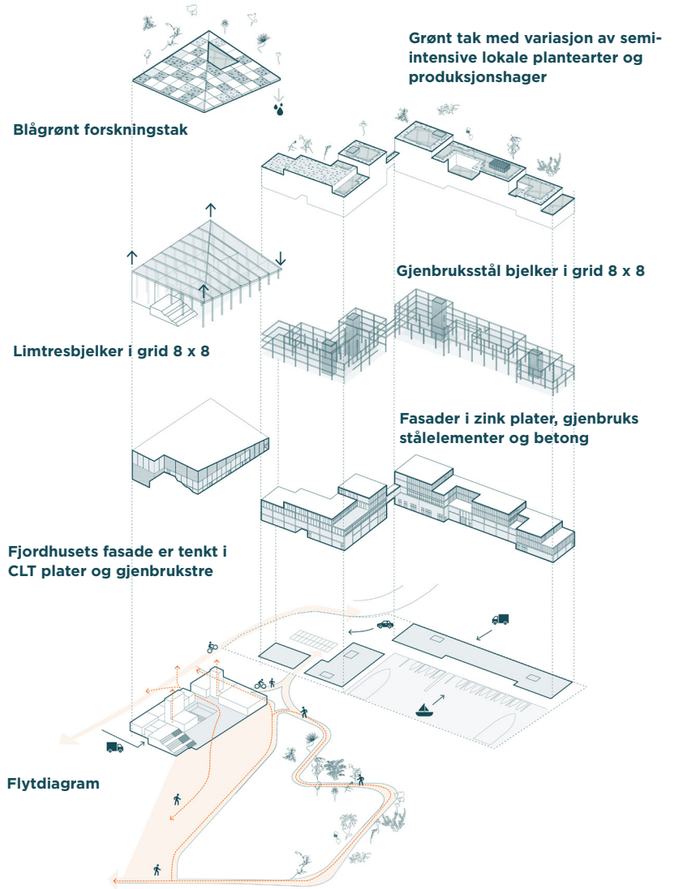
Taket binder sammen inne- og uterom.

Fleksibel volum som kan tilpasses ulike program og skala.

Fleksibel organisering av båter for god samhandling i havnen.

Arealer

Kongshavn Beredskapstjenesten	Bygg A	Bygg B
1. etasje	1217	1876
2. etasje	1017	1116
3. etasje	1353	1521
4. etasje	917	1139
5. etasje	320	474
BRA kontor		6084
BRA verksted, lager og garasje		4866
Beredskapshavn		5258
I alt	10950 m²	

Fjordhuset	
U1	823
1. etasje	2387
2. etasje	1738
3. etasje	2435
4. etasje	1182
I alt	8565 m²

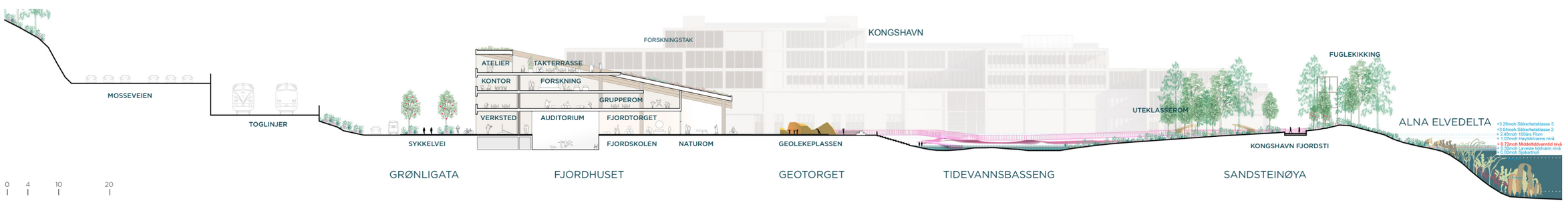
Landskapsområder	
Parkareal	12 411
Torg/forplass	4604
Elvekanal*	2640
I alt uten elvekanal	17015 m²
I alt inkl. elvekanal	19655 m²

*Areal som er over kote 0. Kanalen har stier og vadestein og kan derfor betraktes som brukbart areal.

Sirkulære prinsipper
er designet for å ivareta sirkulære prinsipper og tilrettelegger for flerbruk. Bygningenes konstruksjon har en generalitet og fleksibilitet som muliggjør fremtidig ombruk og er tilpasset kommende behovsendringer.

Vi har videre arbeidet med fleksible etasjehøyder, gode dagslysforhold samt dynamiske planer, som bidrar til at bygningene vil få lengre levetid. Det er også lagt vekt på å skape gode innendørsmiljøer, og det skal også oppfordres til klimavennlig bruk, både mht. drift og brukere. Det er eksempelvis tilrettelagt for en felleskantine for å redusere matavfall og robuste fellesarealer i kontorbyggene for å redusere kvadratmeterbehov.

Takflatene på bygningsmassen benyttes til å fordrøye vann, men også til rekreasjon samt til å dyrke, unike stedegne planter.
Fasademateriale foreslås blant annet å være i gjenbrukt tre, CLT-plater.
Bruk av tre reduserer ikke bare klimagassutslipp, men har også stor fleksibilitet ved formgivning og med hensyn til bygningsfysiske løsninger. Det vil også kunne benyttes gjenbrukte stålbjelker, blant annet fra oljeindustrien.

Situasjonssnitt AA 1:400

Team Delta
AART/edit

AART
Arkitektur

Solveig Larsen
Arkitekt AART

Mads Nygaard
Arkitekt AART

Malene Vinther
Arkitekt AART

Yann Le
Arkitekt AART

Susanne Joys
Arkitekt AART

edit.
Landskapsarkitektur

Linn Runeson
Managing Director
MA Architecture / Landscape Architecture / BA Industrial Design

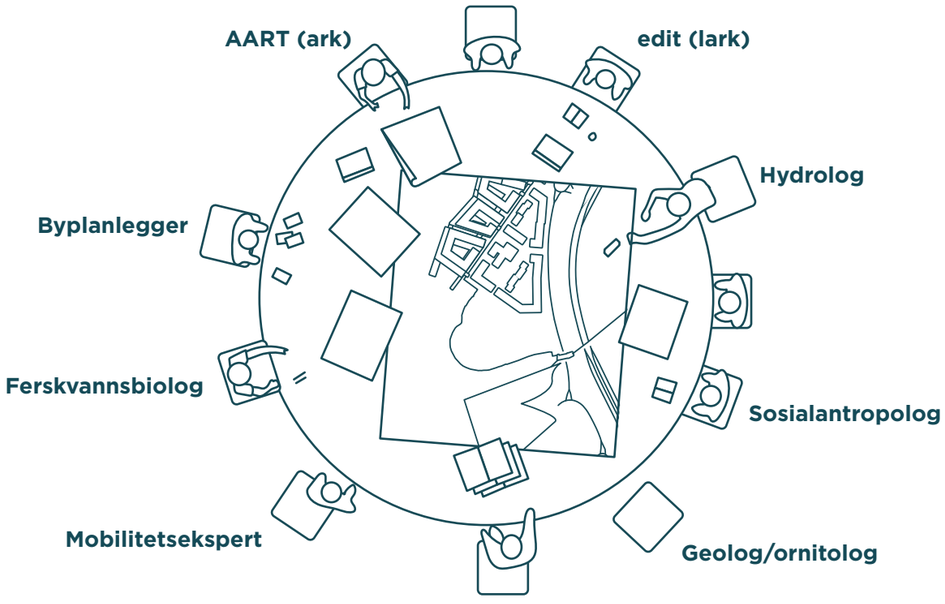

Eric Reid
Creative Director
MA Landscape Architecture / Urbanism / Advdip. Landscape Design

Janina
Landscape Architect
MA Landscape Architecture / MA Architecture / BA Engineering

Runa
Landscape Architect
MA Landscape Architecture

Prosess

I løpet av de siste måneder har teamet vært samlet for flere arbeidsøkter. Team Delta har presentert ideer og visjoner for vår ressursgruppe og hver fagperson har gitt råd innefor sin disiplin for å kvalitetssikre løsninger og finne en felles visjon for grepet. Vi har diskutert og testet løsninger for Kongshavn fjordpark og styrket den underveis med input fra ressursgruppen. Vi ønsker å gi et nyeansert grunnlag for Hav eiendom til videre utarbeidelse for Buffesonen som byens og befolkningens nye og inkluderende friområde.

Resursgruppe
Rådgivere

Ferskvannsbiolog
Benjamin Kupilas
(NIVA)

Maja Karoline Rynning
(TØI)

Geolog/ornitolog
Morten Bergen

Sosialantropolog Johanne Mose Entwistle
(Aart architects)

Hydrolog Kai Fjelstad
(Hydrateam)

Byplanlegger Kristine Månsson (Aart architects)

Materialer og gjenbruk
Sirkulære prinsipper

Fjordhuset og Kongshavn nord

Bygningene er designet for å ivareta sirkulære prinsipper og tilrettelegger for flerbruk. Bygningenes konstruksjon har en generalitet og fleksibilitet som muliggjør fremtidig ombruk og er tilpasset kommende behovsendringer.

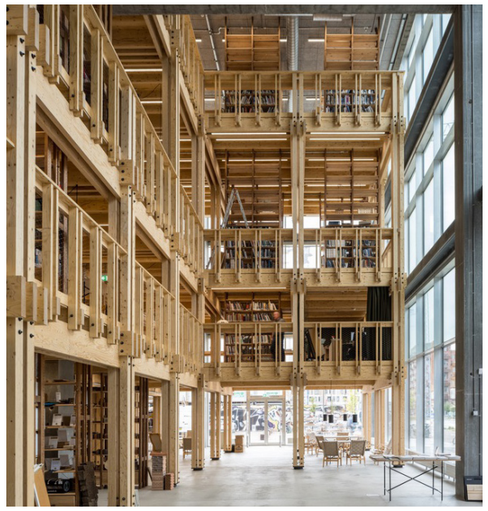
Vi har videre arbeidet med fleksible etasjehøyder, gode dagslysforhold samt dynamiske planer, som bidrar til at bygningene vil få lengre levetid. Det er også lagt vekt på å skape gode innendørsmiljøer, og det skal også oppfordres til klimavennlig bruk, både mht. drift og brukere. Det er eksempelvis tilrettelagt for en felleskantine for å redusere matavfall og robuste fellesarealer i kontorbyggene for å redusere kvadratmeterbehov.

Takflatene på bygningsmassen benyttes til å fordrøye vann, men også til rekreasjon samt til å dyrke, unike stedegne planter. Fasadematerialer foreslås blant annet å være i gjenbrukt tre, CLT-plater.

Bruk av tre reduserer ikke bare klimagassutslipp, men har også stor fleksibilitet ved formgivning og med hensyn til bygningsfysiske løsninger. Det vil også kunne benyttes gjenbrukte stålbjelker, blant annet fra oljeindustrien.

Limtre konstruksjon

Limtre konstruksjon

CLT Elementer

Gjenbruk av frefabrikerte betongelementer

Gjenbruk stålelementer

Sink fasade

Kongshavnfjordpark

10 anbefalinger for Buffersonen og Kongshavn Nord

Vi tror at barn som voksne, uansett bakgrunn skal ha mulighet til å lære om Oslofjorden og bli bevisst på livet under og over vann. Derfor gir vi 10 anbefalinger for Buffesonen som bygger på de 10 originale anbefalingene for Grønlikaia: Grønlikaia, 10 anbefalinger for østkantens fjordby.

1 Vi gir Alna sin munn tilbake og skaper et delta. Det skapes en kobling mellom by, havn, elv og hav.

2 IKON- Norges første naturrom og marine kunnskapssenter. Restaurere og reetablere landskapet og skape klimadaptive landskap

3 Bruke lokale ressurser/materialer som et pilotprosjekt på stedet lanskap og bygninger.

4 Vi ønsker å skape naturbaserte løsninger for rensning og monitorere elven oppstrøms fremfor å etablere dyre løsninger nedstrøms. Her kan den eksisterende gruppen med fagpersoner og frivillige benyttes.

5 Vise det uoppdagede fenomenet som ligger i den underliggende geologien.

6 Tålmodighet til å la lanskapet formes over tid - gi byens befolkning grønne fingre

7 Et nabolag under og over vann — Folk og natur som co-habitater

8 Forme landskap og bygninger så funskjoner og program overlapper ute så vell som inne og muliggjør deltagelse for alle aldre.

9 Skape en gruppe aktører som kan drive visjonen fremover gjennom medvirkning fra brukere. og lederskap.

10 Integrert lek og pedagogikk igjennom parken

Tusen takk!

AART

AART Architects
St. Olavs Plass 5
0165 Oslo

Kontakt: Solveig Larsen +47 405 46 880

edit.

edit AS
Myntgata 2
0151, Oslo

Kontakt: Linn Runeson +47 930 95 008